

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiu:

Pre trei lune . . . 8 fl. v.
 Pre sase lune . . . 16 „ „
 Pre anulu intregu . . . 32 „ „
 Pentru Roman'a:
 pre a. intregu 30 Fr. = 30 Lei n
 „ 6 lune 16 „ = 16 „ „
 „ 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru inseratiuni:
 10 cr. de linia si 30 cr. taos'a tim-
 brale pentru fiesce-oare publica-
 tiune separat. In loculu desobian
 20 cr. de linia.
 Unu esemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 9./21. dec., 1872.

Correspondintele d'in Pest'a allu diariului „Wanderer” d'in a carui agera penna s'a publicatu mai multi articli, cari illustredia situatiunea in Ungaria, scrise si acum unu articlu a sup'ra si-
 suatiunii financiare, care pentru importantia merita cellu pucinu in estrassu a fi cunoscutu cetitoriloru nostri. Preludiulu, d'ice Corr. adeca incuviintiarea indenunitatii, este gat'a curtin'a, cade si deputatii se ducn pre câte-va dille a casa spre a serbá Craciunulu. Abia credu ca se va afflá vre unulu intre d'insii care se si iee ostene'la d'a studiá repportulu commissiunii financiare; ar fi trista pe-
 trecere a serbatoriloru, d'a se ocupá cine-va cu studiulu cifreloru sece si d'a compará proiectulu bugetulu cu repportulu commissiunii nu este treab'a fie-sce carui-a, — de ce treaba ar' fi atun-
 ci commissiunea insa-si, apoi pentru ce ar mai es-
 siste si publicisti'ca? Daca in consideratiunile nostre ne vomu tñen' mai multu de repportulu commissiunii decátu de proiectulu dlui Kerkapoli este, pentru ca insa-si camer'a este necessitata a se tñen' de cellu d'antáiu, adeca de repportu si
 apoi pentru ca indata potemu critica insa-si criti-
 c'a. Amar'a necessitat' invetia pre omeni la multe lucruri si estu-modu invetiá si pre commissinne „sinceritate”. Repportulu este chiaru, dandu con-
 spectulu adeveratei situatiuni financiare a tierrei, ceea ce despre espunerea dlui Kerkapoli nu se pote d'ice. Asta data nu s'a gasitu cei „siete eroi”
 cari la 1869 essaminara bilanci'a Lonyaiana si afflata ca erá — drepta! Celle doue dille d'in ur-
 ma alle camerei au fostu neplacute prelude alle immirente: campanie bugetarie. — guvernulu trecu
 de doue ori pintre vergelle. Pusetiunile (cifrele) dlui Kerkapoli au fostu supuse la insemnate cor-
 recture d'in partea commissiunii financiare.

In espunerea ministeriale, deficitulu anulu 1873. este precalenlatu la 61,480,115 fl. si res-
 turile de creditu de pre an. 1872 sunt transcrisse. Detoria flottante, ce trebus accoperita, face
 11,711,000 fl. si trebuintiele suplementari ce inca
 accepta a fi accoperite facu 1,236,990 fl. Pentru
 neincungiurata platire a camelatoru se ceru 2
 mill. fl. aceste tote adunandu le, adeveratulu defi-
 citu allu Ungariei face 76,428,786 fl.

Iose dupa pusetiunile commissiunii lucrulu se schimba altmintrea: Scadiementulu efectivu
 pre 1873 face 32,175,808 fl. restarile de creditu
 neaccoperite pre 1872 facu 20,166,247 fl. detoria
 flottante 15,513,080 fl. deci cu totulu 67,855,135
 fl. s'au dupa rectificatiunea toturoru rubriceloru si
 acurat'a essaminare a incassariloru probabili, cu
 6,375,020 fl. mai multu decátu precalculasse Ker-
 kapoli.

Detoria flottante, mai susu amentita, au pro-
 venitu inse prin una jocaria de „plus” (mai multu)
 anteriore. Deficitele pana la 1871 inclusivu faceau
 54 mill. fl. Guvernulu, sedussu prin favorabili
 anni 1868 si 1869 au trecut cu 31 mill. fl.
 preste preliminarulu incassariloru, astfelu gaur'a
 (scadiementulu) de 23 mill. fl. au fostu artificial-
 mente astupata, de ora ce totu numerariulu statu-
 lui si a fara de acestu-a inca si resturi de detorie
 flottanti, cu totulu aproape 26 mill. fl. au fostu
 spesate si luate intr'ajutoriu. Prin acesta operatiu-
 ne s'a nescocitu jocari'a cu „plusulu” cátu
 inca la 1871. s'a potutu vorbi de unu prisosu de
 3 mill. fl.

In cursulu anulu 1872, dlu Kerkapoli pre-
 cum insu-si marturisece, au facutu unu impru-
 mutu de la tierra, sau cu alte cuvinte au spesatu
 banii luati pentru scopuri de investitiune, ba si
 alte fonduri, ca se pote acoperi trebuintiele diu-
 ne. Prin acestu imprumutu la „sine insu-si” pre-
 cum au numitu d. Kerkapoli acesta operatiune,
 creditulu Ungariei s'au cutrieratu forte, pentru ca
 acest'a nu se mai pote numi virementu (detornare
 de la unu scopu la altulu) ci unu felu de econo-
 mia ce face odemora boerenasii magiari, candu
 vindeau anticipandu semenaturele de pre campu
 si lan'a inca pre oi.

Acum, pentru a inlaturá perplessitatele mo-
 mentane in an. 1872. s'a imprumutatu de la ban-

ce 4,700,000 fl. era de la imprumutulu de loterii
 (incuviintiata prin art. X. 1870. pentru lucrurile
 de zidiri alle capitalei si la regularea Dunarii)
 s'a spesatualte 7,011,680 fl. apoi se se mai mire cine-
 va daca lucrurile preserisse prin lege innaintedia
 ca melciulu! Bomri de alle vistieriei (cu camete)
 cerculedia pentru 1,800,000 fl. in fine, s'a spesatu
 chiaru si bani de ai depositorulu judecatoresci,
 2,002,000 fl. adeca bani incredintiati.

Precum s'a aretatu mai susu sunt d'a se ac-
 coperi in facta 67,855,135 fl. — era fiindu ca d'in
 imprumutulu de 54 mill. fl. cu cursu de 74 la
 sutu, incuviintiatu in sied. d'in 17. dec. a. c. nu-
 mai 39,960,000 fl. voru intra — nescocindu-se
 spesele, — deci cu aceste 39,96 mill. fl. cátu va
 tiu-pu va mai vegetá tierra remane a se mai
 lua summa de 27,895,135 fl. sau cu alte cuvinte,
 in prima diumetate a anulu 1873. trebus ca se
 se face era unu nou imprumutu de 40 mill. fl.
 totu cu cursu de 74. ca ce nu se pote presup-
 pune unu cursu mai favorabile candu detorasiulu au
 devenitu mai reu de plata. Deci Ungaria pentru
 a pote accoperi vechiele peccate, va avé cu 94 mill.
 fl. mai multa detoria, adeca de la banii in facta
 caputati va plati cametele de la 117 millione fl!

Economi'a cea rui rigoroza, staruint'a cea
 mai incordata si ordene in cursu de multi anni in
 economi'a statului, este leaculu care va pote vin-
 decá ranele financiare alle Ungariei.

In nrulu precedentu publicaramu in totu cu-
 prinsulu seu respunsulu camerei romane la mesa-
 giulu tronului. Cetindu acestu actu lipsitu de
 tactu, confusu si incalcitu. ori si cine se va fi
 convinsu, ca dieu elu nu pote ad' fi nici unu ade-
 veratu respunsu de curtenire, dar' nici expresiune
 fidelá si franca a sentiimenteloru corpului le-
 gislativu, care in majoritatea sa este adictu sprig-
 uitoriu si aperatoriu allu guvernulu actualu.
 Acestu respunsu, opera a unei commissiuni esmissa
 d'in sinulu majoritatii. nu este nici albu, nici
 negru, nu este nici satisfactoriu pentru guvernulu,
 dar' nici nu-i indreptatu contra lui, ci este o con-
 glomeratiune de frase si espectoratiuni cari te
 imbeta cu apa reu. Pote ca, daca camer'a ar' fi
 primitu acestu respunsu, precum lu redactasse
 commissiunea, guvernulu ar' fi sciutu se lu esplice
 numai in favorulu seu, inse oppositiunea n'a intre-
 lassatu a lua d'in man'a guvernulu acesta unelta
 de mistificare, ea a combatutu form'a equivoca si
 nechiara a respunsulu si prin acest'a a esoperatu,
 ca commissiunea si respective camer'a a acceptatu
 una modificare in punctulu, unde se vorbia de
 calile ferrate, care modificare cade cu totulu in
 sensulu oppositiunii. in sensulu opiniunii publice
 si allu interessulu tierrei; prin acestu emenda-
 mentu adoptatu nu numai nu se prejudeca vesti-
 nea caliloru ferrate precum i-ar' fi placutu si con-
 venitu guvernulu, dar' ea nu se considera nici ca
 terminata, si camer'a promitte a se mai ocupá de
 dinsa. Este una mangaiare pentru noi romanii de
 d'iacoce, candu vedemu, ca majoritatea unei ca-
 mere, cum este si cea actuala a Romaniei, nu se
 lasa a fi instrumentu orbu in man'a poterii esecu-
 tive, ci, pastrandu inca ore care sentiu de demni-
 tate si mai avendu inca si unu micu graunte de
 consciinta facia cu missiunea si detorintiele salle,
 baremu candu e vorb'a de interesse publice, candu
 se desbatu cestiuni vitale si de mare ponderositate
 pentru tiera, scie se amble pre picioarele sale si se
 lucre dupa cum i dictedia mintea si anim'a in
 interessulu tierrei si nu in interessulu personalu
 si de partia.

Altu esemplu de expresiune libera a vointiei
 salle independenta de capriciulu poterii esecutive
 dede camer'a Romaniei cu ocaziunea desbatterii
 proiectulu de lege pentru alegerea mitropolitiloru
 si episcopiloru. Ministrulu Tellu, impreuna cu in-
 tregu guvernulu vedu atunci nu numai respin-
 gundu-se art. I. d'in proiectulu votatu de senatu
 si sustienutu de elu, dar' inlocundu se cu altu
 articlu extremu. Decursulu discutiunii a sup'ra
 acestui proiectu lu vomu publicá pre largu in nr.
 prossimu.

Camer'a reprezentantiloru Ungariei.

Siedintia de la 16. dec., 1872.

Vice-presiedintele Perezel deschide siedintia la
 10 ore.

Alessandru Romanu adressedia urmatori'a
 interpellatiune ministrulu de interne:

„In mai multe comunitati de la marginele Transsilva-
 niei morbulu epidemicu (molipsitoriu): diphtheritis, sub nu-
 mirile de ciurma si bola de gutu grassedia in astfelu de
 mesura, incatu in comunitatea Becasiu ce numera 2600 lo-
 cuitori, in timpu de 5 lune, 255 omei cadiura viktima epi-
 demiei. Priceputorii afirma ca acestu morbu se pote evita
 prin intrevenire personale a mediciloru, firesce in numeru
 de ajunsu.”

„Pentru ce nu tramitte guvernulu la Becasiu, Vallea-
 Gedaniloru, Satu-do-diosu, Tölgyes, Toplita-romana, Domneu
 si Belboru medici intelligenti? Ca-ce uniculu medicu tra-
 missu acolo nu pote da bolnaviloru ajutorulu necessariu.
 Becasiunii spunu ca mediculu neci nu cercetedia pre bolna-
 vi si locuindu in departare, abia in 3—4 dille una data i
 este cu potentia a-i cerceta, in care timpu apoi moru de a
 rondulu.”

Onorab. Camera! ac-sta bola domnesce cu atat'a
 furia, incatu — precum s'a anunciatu si prin diariulu
 „Pesther Lloyd” chiaru si in acesta luna 75 omeni cadiura
 de nou viktima bolei, prin urmare luandu in consideratiune
 atat'u intensivitatea, cátu si estensiunea bolei, asiá credu si
 este usioru de priceputu, ca uniculu medicu de acolo se afla
 in deplina impossibilitate d'a respunde chiamarii salle, d'a
 infrená acesta bola atat'u de periculosa si molipsitoria. Sunt
 doi ani decandu acesta bola grassedia in vecin'a Romania
 si numai incordatelor staruinta successe a o poté infrená.
 La noi, pote pentru ca reulu se afla la estromitatea tierrei, nu
 i-se dá atat'a attentione: d'in acesta cauza si pentru ca bo-
 la au inceputu a se lati puaa cátra Gy.-Szt.-Miklos, prin
 urmare se estinde cu repetitiune, mi-am luat'u libertatea a
 adressá acesta interpellatiune dlui ministru de interne cu
 atat'u mai vertosu ca-ce cunoscundu-i energi'a cu care au
 luat'u mesurile cuvincoase spre infrenarea colerei aici in ca-
 pitala, am temeiu d'a sperá, ca si in asta privintia va face
 grabnice dispusetiuni.

A dou'a interpellatiune o adressediu dlui ministru de
 justitia. La acest'a mi dede ansa declaratiunea dsalle facuta
 in siedintia de sambeta cu ocaziunea discusiunii ce se
 incinsese a sup'ra petitiunii relative la processulu ce curge
 intre comitii Iosifu si Franciscu Haller.

Interpellatiunea e urmatori'a:

„Are dlu ministru cunoscintia despre aceea ca jude-
 catori'a de Sighisiora intr'unu processu subversante intre
 comitii Iosifu si Franciscu Haller, precandu numa: simplu
 secestru de assecurare pre una parte a bunurilor lui
 Franciscu Haller trebuiá se se face, dirigatorii si servitorii
 sei de economia, condussi pre simbria (conventionati) au
 fostu scessi si dati a fara cu de a sil'a prin gindarmi? Are
 dlu ministru cunoscintia ca insu-si proprietariulu actualu
 contelu Franciscu Haller d'impreuna cu famili'a sa fu scosu
 cu forti'a? Mai de parte pentru ce dlu ministru cererea
 contelu Franciscu Haller pentru delegatiune, adressata dsalle
 de mai multe lune o tiene nedeslegata si estu-modu lassa
 pre contelu Franciscu Haller in discretiunea judecatoriei de
 Sighisiora.”

In fine, ce are de cugetu a face dlu ministru, ca atare
 procedura, prin care justitia ungresca se compromitte se
 se inlaturá pre viitoriu?”

Presiedintele: amendoue interpellatiunile se
 voru comunicá ministriloru respectivi.

Camer'a trece apoi la ordenele dillei si id' in desbattere
 generale proiectulu de lege despre inchiarea unu imprumutu
 in volore nominale de 54 millione.

Rapportorulu commissiunii centrale Col. Széll areta
 ca acestu imprumutu, menitu pre acoperirea deficiteloru d'in
 anni trecuti si una parte a deficitulu d'in annulu viitoriu,
 este neaperatu de lipsa; areta apoi, mai departe, ca moda-
 litatile sub cari se va inchiá acestu imprumutu, sunt accep-
 tabile; ele sunt acelea-si, sub cari s'a inchiatu si imprumu-

*) Dupa informatiunile primite banuel'a de partialitate
 si vessatiune cade mai vertosu a sup'ra judecatoriulu ma-
 giaru Mátéfy si a celloru lalti doi judecatori s a s s i,
 era d. presiedinte Siustai si de altmintrea cunoscutu ca
 dreptu si imparialu judecatoriu, cu atat'u mai pucinu este
 si pote fi banuitu, fiindu ca dsa, precandu se decisese a
 se pune secestrulu, n'au luat'u parte la judecata, lipsindu
 d'a casa.
 Red.

cu de 30 milioane în 1871. În fine recomandă proiectul spre primire.

Paulu M 6 r i c z combate modalitățile și dice, că împregiurarea, d'a întrebuintă trei părți d'in imprumutului pentru acoperirea deficitelor d'in anii trecuți și numai una parte pentru deficitul an. venitoriu, n'are nici însemnatate; d'in contra, oratorele țiene, că o astfel de manipulațiune este stricătiosă. Mai autăiu trebuie desbatutu bugetulu anulului viitoriu și numai după ce se va aretă deficitulu, să se facă imprumutu pentru acoperirea lui. Oratorele dice, mai departe, că ministrulu de finanțe, cu ocașiunea prezentării bugetului, n'a fostu destulu de sinceru, a descrisă falsu situațiunea financiară dicuindu, că deficitulu se va ureă numai la 3 milioane. Pre cine a voitu dlu ministrulu să amagescă? Camer'a? Acest'a nu se lasă a se amagi. Pre creditori? Acești-a încă se scia pază. Tier'a? A înșielă tier'a ar fi periculosu. Cu tote acestă înse oratorele primesc proiectulu pentru desbatterea specială.

Carolu K e r k a p o l y răspunde ante-vorbitorului și totu-odată dă desluciri generale și detaiate despre starea financiară a țierei despre procedur'a și scopurile guvernului în acestă privință.

Ignatiu H e l f y prezintă unu proiectu de rezoluțiune bine motivatu, prin care camer'a ar avé să enuncie, că guvernului actualu nu-i votedia imprumutulu cerutu. — Colom. T i s z a încă de pedere că trei părți ale imprumutului se folosesc pentru acoperirea deficitelor d'in trecut, să votedia acestu imprumutu, înse totu-odată se enuncie, că la tempulu seu va luă bugetulu sub critica aspră.

La dasbatterea generală mai vorbesc încă câți-va deputati, dar' fiindu tempulu înaintatu, sied. se redică după 2 ore, remanendu a se continuă și închiă desbatterea generală în sied. proxima.

Siedinti'a de la 17. dec., 1872.

Vice-presied. Béla Parczel deschide siedinti'a la 10 ore a. m.

Dupa verificarea processului verbale alu sied. tr. referentii unor comisiuni și-presintă raporturile lor. Camer'a trece apoi la ordinele dillei, continuarea desbatterei generale a supr'a: contragerii unui imprumutu.

Colomanu G h y c z y în analizările sale nu voiesce să scrutedie, dacă imprumutulu acum este necesariu sau ba? Alte chestiuni se voru pertratá, și anume că ce împregiurări au produsu acestă stare critică? Cine și ce e vin'a la acest'a? Acestă întrebare, dice oratorele, nu s'aru țiené d'aici, dară fiindu că ministrulu de finanțe în discursulu seu de ieri a atinsu acestă întrebare, și a declinat totă vin'a de la sine și a viritu-o a supr'a camerei, oratorele, și-ține de detorinția a apertá camer'a contra atacurilor ministrului Kerkapoly.

Oratorele scrutandu cauzele stării miserabile a Ungariei află totă vin'a în portarea și manipulațiunea ministrilor de finanțe de până acum'a, Lónyay și Kerkapoly, și redică grele și motivate învinuiri a supr'a lor.

În fine, votandu pentru proiectulu lui Tisza, promitte a vorbi mai multe și mai pre largu despre manipulațiunea financiară a guvernului, candu bugetulu va fi la ordinea dillei.

Franciscu P u l s z k y combate pre antevorbitorulu și încerca a rectificá purcederea atacată a guvernului.

Iosifu M a d a r á s z polemisedie contr'a tuturor antevorbitorilor. Anume stangei centrale voiesce să documentedie, că votarea imprumutului este chestiune de încredere. Elu nu pote precepe, că cum se pote că anulul întregu omulu se combata și se vitipere purcederea unui guvern ti apoi se solvescă detoriile, cari le face acestu guvern chiaru prin acest'a a sa purcedere atătu condamnata.

Stang'a dice, că ea voiesce să votedia imprumutulu numai pentru sustinerea creditulu țierei. Înse ce are stang'a să sustienă creditulu țierei. Drépt'a e destulu de tare, că prin pondul voturilor se reese cu proiectulu; stang'a deci poté să fie sincera și țierei nu i s'aru fi facutu nici una stricătione, că-ci drépt'a totu-si aru fi concessu imprumutulu; votedia pentru proiectulu lui Helfy.

În asemenea întiellesu vorbesce și Ionu Chisiu, dep. Sata-Mariului.

Cu acest'a desbatterea generală s'aru fi închiată. Mai vorbesc presintatorii proiectelor, recomandandu proiectele lor și se purcede la votisare. Proiectulu guvernului se primesc cu 229 contra 23 voturi (d'in stang'a extrema.)

La desbatterea specială nu este nici unu orator înscrisu: deci proiectulu de lege despre contragera unui imprumutu de 54 milioane floreni se considera acceptatu și în a doua cetire.

Siedinti'a se închiă la 3 ore d. m.

Interpellatiunea deputatului Mircea B. Stănescu,

adresață ministrului de langa person'a Maj. Salle în siedinti'a de la 19. dec. a camerei reprezentantilor Ungariei.

Onorabila Camera! Instituțiunea prerogativelor personale, a recompensatiunii meritelor prin decorațiuni și alte distincțiuni, că productu alu despotismului, contrariu

cu principiile democratice, eu d'in parte-mi nu o spriginescu nici întru sustinerea și cu atătu mai puțin întru desvoltarea ei. Înse, până candu acestă instituțiune este în vigore și usu, până candu ea se sustiene, dorescu să consideratiunile ce se iau cu privire la adeveratele merite să nu treacă preste marginile cuviinției.

Cine sunt în prim'a linia chemati a da coronei informațiuni, desluciri și opinii în privința meritelor cascigate de cetățienii statului pre terrenulu civilu său besericescu? Eă credu, că acei-a, cari stau în cea mai de aproape attingere cu respectivii, li controledia faptele și i potu mai bine cunosce, — și acei-a sunt superiori lor, auctoritățile civile și besericesci. — Premitiendu aceste, voiu să me întorc acum la obiectulu meu.

Considerandu, că în tempulu mai recente s'au remuneratu prin decorațiuni mai multi preți romani gr. or. d'in dieceșea română gr. or. aradana; considerandu că aceste decorațiuni s'au datu respectivilor preți pre basea „meritelor cascigate pre terrenulu besericescu“, fără înse că guvernulu, respective ministrulu de langa person'a M. Salle să-si fi procuratu pre calle oficiale informațiuni sigure de la auctoritățile besericesci și cu osebie de la Episcopulu diecesanu, că ore meritele pretinse existu intradeveru, său nu; considerandu, mai departe, că acestă faptă a guvernului, pre langa aceea, că este contraria usului, pre de o parte ignoredia competiției și cerculu de activitate și influință alu guvernamentulu diecesanu, care prin lege este recunoscutu de autonomu, éra pre de alte parte alteredia sentiulu de stimă, respectu și veneratiune precum și legăturile esistinti între subalterni și superiori; în fine, considerandu, că prin una asemene procedere nu a rare ori se remuneredie cei nemeritati, precum s'a întemplat și în casulu de facia, că respectivii s'au remuneratu pentru meritele ce si-le-au cascigatu ca cortesi în favorulu partii drepte, și nici decătu pentru meritele cascigate pre terrenulu besericescu, o împregiurare acest'a, care este chiaru contrariu oppusa scopului genuin, d'a distinge și remunerá adeveratele merite, și în locu d'a împințeni și îndemnă la fapte maretie, demoralisedia totu mai tare; — dreptu aceea eu mi-iau libertatea și me grabescu a îndreptá către ministrulu de langa person'a M. Salle urmatori'a interpellatiune:

1. D'in ce motivu a întrelasatu dlu ministru, d'a cere informațiuni prealabile pre calle oficiale și d'a ascultá părerea capului besericescu cu privire la „meritele cascigate pre terrenulu besericescu“ d'in partea acelor mai multi preți d'in dieceșea gr. or. română a Aradului, cari, după cum am cetitu în foia oficială, s'au decoratu și distinsu pentru niscari „merite cascigate pre terrenulu besericescu“?

2. Are de cugetu dlu ministru, ca pre venitoriu, în asemene casuri de distincțiuni, să observe una procedere mai corectă? da său ba?

Onorab. Camer'a! De si nu acestă este prim'a interpellatiune ce se adressedia dlui ministru de langa person'a M. Salle, înse totu-si potu dice, că dsa nu pre a este molestatu cu dese interpellatiuni, pentru aceea speru că se va grabi a-mi răspunde câtu mai curendu.

Domnule Redactoru!

„Este unu adevér generalu, că toti acei-a cari au curagiulu să spuna veritatea, și să deă faptelor adevératulu nume, remanu pre diosu.“ Carolu.

Comitetulu administrativu de fondulu scolastec granitiarscu, d'in înalt'a și, precum i-se pare, nemesurat'a putere, pre basea unei dechiaratiuni false, storse de la reprezentanți'a comunei Oriatu în 24 noemvre 1872, împartiesc la 28 noemvre 1872. „Ucasulu seu“ de datu 26 noemvre 1872 nr. 595, că: „subscrișii invetiatori sunt transferati pre speșele lor d'in posturile de la invetiatori la Orlatu, la alte școle granitiarsci, cari școle și după salariu, și după repartițiune sunt mai inferioare.

Acestu „Ucasu“ demnu numai de omenii, cari l'au inscenatu și conceputu, că ilegalu și nevalidu, — n'anu fostu întrebati, ascultati suscrișii, — la 30 noemvre 1872 l'amu înapoiatu acelu-a-si comitetu, pre langa corolariulu, că: „noi nu numai că nu ne potomu conformá acestui ucasu, neci că ni e permis, foră a comite prima contra demnității și esistenciței noastre, a renunță de pusețiunea ocupată, și a violă în esșenția și forma înaltele decrete de denumire.“

Nu traimu în seclulu lui „sic volo sic jubeo“, ci în alu ecuității și judiciulu legalu.

În urm'a înapoiarei marelui „ucasu“ comitetulu d'in întrebare în unanimitate, la 2 decemvre 1872, nr. 623, pre langa alte motive nefundate și reutatosu inventate pre basea presumptivă că: „noi, proprie I. P. este autorulu artiului aparutu în foile publice „Gazet'a Transilvaniei“ nrii 86—89 c., și „Federatiunea“ nru 110—112 c. sub titlu „afaceri școlastice“, în care se batujocuescu granitiării d'in Orlatu, granitiării preste totu, și membrii acestui comitetu în specie“ dice ucasulu: ni comunica la 5 decemvre 1872 „satrapiculu deliberatu“, care ne destitue și delatura cu totulu d'in postulu de invetiatori, sistandu ni salariile ce le tragemu de la stat și șfeticandu-ni cuitanțele, ce cadu în obligametea fondulu de montura administratu de desu numitulu comitetu.

Astu-feliu némule romanescu! Servitorii tei fideli și dedicati culturai și înfloririi tale, sunt trântiti la pământu foră neci o cauză legitimă.

Sunt în mediu-loculu iernei aruncați jertfa la milosteni'a omenilor de anima.

Ape! amu la sentiulu teu de umanitate, și la anim'a ta cea necoruptă, spune, vorbesce și te mira!

Ambele acte machiavelistice, că ilegali și nefundate le-amu transpusu în calea legii onoratalu judiciu regiu sub care stămu spre investigațiune, pertractare și resvolvemeratoria, implorandu rigorositatea juridică, carea o provoacă „deliberari satrapice“ provenite de la omeni condusi și sedusi de invidia, intriga și reutate, se cerce pre culpabilulu adevératu.

Ne îndreptămu la noblėti'a, sentiulu de umanitate și compatimire alu D.Tale, Domnule Redactoru! facia de suferinți'a, ce îndurămu pre nedreptulu, de la cei ce incurcă și mistifica adevérulu.

Te rogămu în totă onestatea și santieni'a cauzei noastre, a luă actu de dens'e în stimata D.Tale foia și a o espune supremulu foru alu opiniunei publice în întregu cupriusulu.

Apromitemu, Domnule Redactoru, că după pronunțierea verdictulu judiciariu vomu reveni asupra detalucilor pendinte de acestă chestiune de interesu publicu.

Nu vomu renunță totă viet'a noastră a spune veritatea și a dá faptelor și lucrurilor adevératulu lor nume, de ar' pretende acest'a chiaru și „martiriu“.

Primesce te rogămu etc.

Orlatu, 9. decemvre 1872.

I. Papiu m. p.,
Inv. și directoriu.
I. Moldovanu m. p.
Invetiatoriu.

Gratiu, 15./3. dec. 1872.

On. Red. a „Fed.“

(o.) În nr. 117 a pretiutulu DVoștra diariu am cetitu unu telegramu d'in Graz cu datulu 8. decemvre, unde se vorbesce de unu scandalu grandeosu a studenților slavi d'aici. Că onoratu publicu romanu să nu fia reu informatu de unele gure rele, cu permissiunea DVoștra vinu a descrie pre scurtu scandalulu amentitu, rogandu-ve să publicati în pretiutulu diariu, ce aveti onore a redige, aceste informațiuni:

În ser'a de 7. spre 8. decemvre, slavii de la universitatea și politehnic'a d'in locu avura unu conventu socialu, la care fure invitati, a tora de studenții negermani, și celi germani. Petrecerea a duratu în cea mai bună linisce, salutandu-se imprumutatu unii pre alții și intonandu unanimu amarea spirituală, că-ce numai ast'a mai pote secerá victoria în venitoriu.

La 12 ore ser'a, presiedintele comitetulu arangiatoriu dechiară petrecerea de închiată, și multumindu diferitelor corporatiuni pentru onorea prestată, invita pre toti oșpetii să mergă fia-carele pre la cuartirulu seu. Numerulu tenerii trecu departe preste 100. Esindu d'in salonulu lui „Japel“ asta multime de teneri, și conversandu câte 5, 6 până în 10 la olaltă despre decursulu petrecerei sociale, pre 5 inși, cari mergeau mai înainte i întimpina una sentinela constatatoria d'in doi seuu trei individi, și numai de câtu i provoacă să țienă ordene, că de nu sunt arestati că turburatori de linisce nocturna. Neco unu scandalu altulu nu s'a întemplat, onorab. D. Red., de câtu, că acesti teneri au conversatu și mai departe, și estu-modu sentinel'a se semti îndetorata a-i arestá. (!) Acești-a nu se opuseră de locu, și ajungundu la presiđiulu sentinelor, foră că să primescă ce-va răspunsu de la acestu-a, că de ce li-se templa ast'a, fure întrebati de nume, loculu natalu, etate, caracteru etc. și numai de câtu tramisi în arestă.

Colegii cei-lalti, audiendu de faptululu ne mai pomenitu; se grabira în curiositatea lor la loculu arestatilor, și întrebandu de crim'a ce au comis-o colegii arestati, fara să primescă vre unu răspunsu, fure și d'inșii întrebati de nume etc. și tramisi la cei-lalti; na unulu d'între acesti-a, întrebandu presiđiulu de ce a arestatu pre fratii sei, acestu-a i pusa întrebarea că: de unde e? Studențele i-răspunde, că e Dalmatinu, și inviolabilulu oficialu avu curagiulu să-i dica: „de aceea esci asiá prostu (darum sind sie so dumm!)“

Astu-feliu a decursu încrulu, până ce 35 d'in cei curiosi fure arestati, sub pretestu, că s'au batutu în salonulu său numitu, că au spartă fereste, au ruinatu usi și au frantu scaune, că au batutu sentinel'a noptii etc. etc. după cum s'a potutu ceti în telegramele și corespondențele impertinente d'in diariile jidano-germane și jidano-magiare.

În diu'a urmatoria [domineca în 8. dec.] tinerii nevinovati fure escortati prin piatiile Grazului în arestulu criminalistilor, unde petrecura până luni ser'a la 8 ore, candu fure eliberati toti afora de cinci inși, cari și asta-di jacu victime despotismulu Austro-ungaru. Atât'a despre adevératulu decursu alu scandalulu grandeosu. (!)

Caus'a înse jace cu totulu aiurea. Mai în septemanele trecute 2 studenții germani esindu de la una asemene convenire socială a lor, au facutu larma mare pre strate; una sentinela, provocandu-i la ordene, fă insultata și batuta asiá de sebatecesce, cătu unu politiaiu, primindu una strapunșetura de cutitu, érá să pera, dacă medicii nu aru fi grabitu cu cele necesare. Alta data totu studenții g e r

manii facura scandaluri in adeveru grandeose si semene nu i-au trasu la raspundere sau i-au tramisu in justulu criminalistiloru, de-ora-ce sunt germanii (sic!)

Acum tote trebuiescu resoluite, si d'isera mai marii dilei: se aruncamu cu tina si pietri in conatiunali nostri, se va ride lumea; se cercamu deci altmintrea se resolvimur lucrurile!

Asta-di avemu 7. decemvre. Slavii au conventu socialu in salonulu lui „Japel“; „bene grigiti sentineleloru, ca slavii se fia arestati“, dise presiedintele. Aici jace, onorabila redactiune caus'a, de ce fure arestati studentii slavi! Eta libertate de intrunire in Cislaitani'a pentru poporele negermane! Ast'a se practisedia si in Translaitani'a, dupa cum si spunu mai multe casuri. Eta! politic'a monstrului bicefal! Candu vede ca nu-i succede unu planu meschinu, indata fauresce altulu si negresce inaintea lumei pre poporele ne-germane-magiare!

Catu de bine se mai nimeresce aici fabula despre lupu si mielulu cu tulburarea apei!

Pana candu ore va mai dura acesta plaga pre poporale ne-germane-magiare?!

Pana candu libertatea, dereptatea si egal'a indereptafire voru mai jace in catenele crancene ale despotiloru?! Mi-vine in mente Muresianu, cu:

„Parente d'in naltime, intende man'a t'a!“

Leurdin'a, (cottulu Maramuresiu), dec. 1872.

Onorab. Red.! Cu totu onorea yinu a ve roga, se dati locu in colonele pretiuitulu diurnalu „Fed.“ acestei scurte descrieri a statulu religiosu si a culturai imbucuratorie d'in una comuna curatu romana, mica la numeru, dar' zelosa si cu nobile semtiemente.

Cu privire la starea religioasa pre scurtu amintescu ca 1864 s'au inceputu zidirea besericeii de petra in loculu cellu mai frumosu si mai accomodatu, langa drumulu de tiera, si asta-di e aproape d'a fi gata. Marimea besericeii e 16 stangini de lungu. La rogarea officiuului parochiale Majestatea Sa ne-au ajutatu cu 200 fl. v. a.

Ce se atinge de statulu scolei si allu culturai insemnu, ca in 3 Prieriu 1870, la cererea officiuului parochiale, amu fostu norocos a capeta de la ministerulu regescu unu edificiu erarialu pentru casa parochiala si scolara; acestu edificiu este asiediatu in piatiulu comunei, este lungu de 20 stangini si latu de 10, si l'amu cumperatu cu 3000 fl. solvindu-i in 10 anni. D'in acesta summa s'au si platitu 900 fl. Contractu avemu intaritu de ministerulu si asi de duoi anni prentulu si scol'a se afla cu locuint'a in acestu edificiu. care are done despartimente, unulu pentru prentu, altulu pentru scola si invetiatoriu, cu 14 incaperi.

Onorab. Red.! Cu acest'a scurta, adeverata si fidela descriere a statulu besericescu si scolaru in comun'a romana Leurdina, de pre una parte amu voitu a face unu serviciu onoratulu publicu romanu, care se interessedia de inaintarea si progressulu poporulu romanu, pre de alta parte venim a aduce cea mai loiale multumita publica:

a) Majestatii Salle, prea-bunulu nostru imperatu si rege pentru ajutorulu datu spre edificarea besericeii nostre;

b) Ministerulu regescu pentru ascultarea cererei nostre, si asi implinirea lipseloru nostre pre terenulu invetiamentulu;

c) Aceloru barbati si frati ai nostri, devotati causei nationale, cari au midillocitu, sprignitu si inaintatu cererea nostra la locurile respective, urandu-i la toti, ca prevedinti'a se li tiena multi fericiti anni scump'a-li vietia, spre a-si poté immulti faptele bune in mai multe comune lipsite pre terenulu mai susu attinsu, spre redicarea ouerei si vediei intre-natiunale.

In numele comunei besericescii de Leurdin'a

Paulu Rusu
parocu Leurdinei

Respunsu la articulu „afaceri scolastece.“

(Urmare.)

Pana aici amu privitu pre Papiu in pracs'a scolaria; se-lu observamu acum si in teori'a sa pedagogica, pre bas'a carei-a si-face amabilele si crescinescile sale reflessiani asupra mea. Si fiendu ca Papiu dupa „afacerile scolastece“ nu e „diplomat“, va se dice n'are diploma pedagogica, er in scrieri pedagogice pana acuma, dupa scirea mea, inca nu s'a incercatu [articli, cari transmitu preste Carpati reputatiunea unei scole decadiute, nu numera!] nu-mi romane alt'a, decatu se-lu judecu dupa teoriile sale d'in articulu „afacere scolastece“, si inca catu voiu poté in ordinulu observatu acolo.

Prim'a teoria: „Organisatiunea scoleloru se emane chiaru d'in conditiunea, traiulu, cultur'a si referintiele sociali ale poporulu, pentru care se procreadia,“ asi-dara a scolei d'in Orlatu dupa natur'a ec. Orlatieniloru. „De aici necessitatea unu studiu maturu de intréga natur'a poporulu, pre care lu alegem de substratu alu meditatiunei nostre vrendu a-lu regulá, organisá si cultivá.“ Unu „processu straiuna de natur'a elementulu organisatoriu (?) in primulu mo-

mentu se afla facia de aprigi combatenti, in alu doile se frange si cade,“ — chiaru, ca organisarea lui Papiu, carele fiendu ca numai acuma a datu de teori'a acest'a n'a sciutu, ca are se se acomodie dupa natur'a Orlatieniloru, si asi acesti-a, satui de fanfarone de, dupa 6 ani sterpi i-au incuiatu framosielu usiele scolei de inaintea nasulu. Dice unu pedagogu renumitu d'in dilele nostre: „Daca unu invetiatoriu dupa doi ani de dile iuca nu si-a potutu casciga stim'a si iubirea comunei sale, acest'a e unu semnu reu pentru elu. Ca la inceputu intempina batjocuri, n'are se-i fia rusine (laudole si glorificariile prea tempurie au cate odata cause curioase;) inse daca antipati'a de la inceputu nu trece cu incetulu in respectu si iubire, atunci invetiatoriu e unu omu de compatimiu.“ —

A dou'a teoria are de a face cu „introducerea limbei magiare si germane“, si cu circulariulu comitetulu, prin care „se ordona nu numai cetirea, ci si vorbirea acestoru limbe si se impartiescu abedarie nuguresci si germane, donate de ministerulu ungurescu.“ — Relativu la intruducere ar' avé iosu-si Papiu cea mai pucina cauza de a se espectorá; au nu Domnialui se lauda, ca scol'a sa e „normala, cu 4 invetiatori si 4 classe“, si primulu ei scopu e „prepararea eleviloru de clasele succesive gimnasiale?“ Apoi Orlatulu se afla la usi'a Sabiului, unde sunt doue gimnasie, unulu ungurescu si altulu nemtiescu, si asi scolarii trebeu initiatu — mai multu nu cere nime — in ambele limbe, ca se pota trece dupa placu fia in gimnasiulu ungurescu, fia in celu nemtiescu. Unde Ti-e, Die Papiu, de-odata teori'a cu „acomodarea dupa natura si traiu?“ — Dar' Papiu striga: „germanisare! magiarisare!“ Asi-i vine bine; ca-ci cine se-i credia, ca la o scola cu limb'a romana ca limba de propunere, exercitata in 21 de ore pre septemana, pre candu pre cele doue limbe straine cadu numai cate 2 ore, mai poté fi vorb'a de magiarisare si germanisare! Dupa parerea mea cea dascalésca nu e nici unu periculu, ca in scole romanesce se voru propune si limbe straine, unde adeca cere acest'a „traiulu poporatiunei“, de periculu ar' poté fi vorb'a numai acolo si numai atunci, unde si candu copii romani sunt necessitati a-si cautá crescerea in institate straine. Dreptu aceea io tienu de o raare prudentia, a intempiná atari dorintie acasa, ca-ci interesele sunt mai puternice si decatu — teoriile Dlu Papiu. De altmintrea Domnialui se vede, ca s'a maniatu numai pre limb'a magiara, ca-ci cea nemtiesca a practisatu-o si elu in Orlatu pre atunci, pre candu reprezentanti'a generala dora nici nu visá de „Normativulu“ naibe, ceea ce se vede d'in reportulu seu despre esamenulu de anu véra, in programulu carui-a figuredia si declamarea poesiei „Das schönste Lied“, ergo si elu a „germanisatu.“

▲ introduce inse o limba in scola, si apoi a se margini simplu numai la cetirea ei, cum vrea Papiu, ar' insemná a bagá grosioru intr'o sticla, si apoi a intinge cu mamaliga pre d'in afara. Seau dora Dlu Papiu crede, ca o limba se poté invetiá numai d'in regule gramaticali? Vedi Ahn, Ollendorf, Tousaint-Langenscheidt, etc.

A trei'a teoria privesce c e t i t u l u m e c h a n i c u. Am aretatu in circulariu, ca cetitulu mechanicu n'are ce cautá in class'a superiora. Un'a seau alt'a: seau ca scolarii sei d'in classa superiora a u a v u t u lipsa a fi introdusi in cetitulu mechanicu, atunci scol'a e decadiuta; seau ca scolarii n'a u a v u t u lipsa de acest'a, atunci Papiu a auditu sunandu clopotele, dar' nu scie unde? a auditu de unu cetitu mechanicu, dar' nu scie, ce se incepa cu elu, de-si „directoriu si invetiatoriu primariu“, si apoi:

„Baga vina la sucala,

Ca se face panz'a rara.“

Aici voiu merge mai departe si voiu dice, ca cetitulu mechanicu eschisivu n'are locu nici chiaru in class'a elementaria, ci invetiacelulu are se tréca in fia-care stadiu prin tote 3 fazele cetitulu, adeca prin cetitulu mechanicu, logicu si esteticu (daca concede natur'a materiei de cetitu.) E de o miia de ori mai multu profitu, a ceti intr'unu (anu?) si numai 10 bucabi, dar' cum se cade, decatu a ceti totu legendarulu de 10 ori. Sci, Die Papiu, ce va se dica acest'a?

A patra teoria tractedia despre tienerea esameneloru, si cuprinde armatoriile tese: a) „Patronulu scolei n'are dreptulu de a tramite ca commissariu de esamenu decatu pre acelu-a, pre care lu doresce directoriulu scolei respective, seau inca pre unulu, carele se nu scia scire; mai bine inse se nu tramita commissariu de locu.“ (Papiu esprima acest'a asi: comitetulu n'a avutu dreptulu a tramite de commissariu pre Petri, care insemna in „Notes.“) b) Commissariulu de esamenu nu are dreptulu de a se amestecá in esaminare, ci rai vertosu a fi mutu si surdu (seau cum dice Papiu: Petri a luat rolulu invetiatorulu, de securu cu scopulu de a confundá nevinovatii elevi, ceea ce se vede si de acolo, ca „si daca unu scolariu raspundea nimeritu“, nu me indestuliam, ci-lu intrebam mai departe, ca nu aru poté dice acest'a si cu alte cuvinte?) c) Activitatea commissariulu se se marginesca singuru numai pre langa laudarea invetiatoriloru (Papiu dice: „comissariulu si-a uitatu cu totulu de factorii si promovetorii instructiunei, cari in prim'a linia sunt invetiatorii.“) d) Esamenulu are se fia parada (in limbagiulu lui Papiu: „deirage si umbr'a festiva si solemna, ce are se aiba fia-care di de esamenu.“)

Ad a) respundia comitetulu; er' necasulu Dlu Papiu, ca comitetulu m'a esmisu chiaru pre m i n e de comissa-

riu, lu intielegu. Incatu inse pentru insemnarea in „Notes“, Dlu Papiu, teologu absolutu cu eminentia si aspirantu la unu scaunu protopopescu, carele asi-dara trebeu se aiba scire de preceptulu: „Ce tie nu-ti place, altui-a nu face!“ d'cu, Papiu se aiba dreptulu a-si portá protocolu despre tote, cate le-a vorbitu si nu le-a vorbitu Ursu si Petri, er' io se nu pota portá unu bietu „Notes“, in care se insemnu nu numai peccatele, ci si vertutile invetiatoriloru, d. e. despre Papiu la „computu“ computulu in capu slabuti, cu cifra, mai bine.“ Egoistii mai sunt unii omeni!

Ad b) respundu, ca am fostu necessitatu a me amestecá in esaminare, nu d'in motivulu reutatosu de a confundá pre scolari, care lu respingu cu dis'a némtiului: „Wie der Schelm ist, so denkt er“, ci pentru ca trebiá se me convingu, ca ce sciu scolarii, er' Papiu neavendu nici idee despre tractarea unei bucabi de lectura, despre aplicarea gramatecei la bucatile tractate etc. nu scia esamina, si nici n'are de unde sci, nefiendu „diplomat“, altmintrea nu s'ar blamá cu imputarea, ca adeca am cerutu, ca respunsurile bune se le esprime copii si cu alte cuvinte. Fia-care invetiatoriu „diplomat“ scie, ca acestu exercitiu deprinde torte bine poterea cugetatoria si probedia de alta parte gradulu ei de desvoltare. Cetesca Papiu numai in Ohler (care dice, ca-lu are) de la pagiu'a 460 incolo, si se va convinge! — Apoi am mai avutu unu motivu, de a me amestecá in esamenu face adeca omulu la ocaziuni de aceste minunate esperintie d. e. provoci pre scolariulu A. se-ti spuna, ce scie despre Gelu? si-ti raspunde in naivitatea sa: „acesta intrebare nu e a mea, ci a lui N.“ De altmintrea reu testimoniulu dá Papiu scolariulu sei, afirmandu, ca ei nu sciu raspunde decatu int'ebati fiindu de invetiatoriuulu loru, er' la altii stau ca viticii la port'a noua!

(Va urmá.)

DELEGATIUNEA societatii academice romane.

V.

Premiulu Alessandru Odobescu.

Conformu decisiunii societatii academice romane d'in siedinti'a d'in augustu 1871, pentru cea mai buna lucrare istorica a supr'a originei Daciloru, se publica concursu cu program'a si conditiunile armatorie:

1. Cercetári a supr'a poporeloru cari au locuitu tierese romane d'a stang'a Dunarii mai nainte de conchist'a acestoru tiere de cátra imperatorele Traianu.

Aceste cercetári voru fi indreptate:

1. Asupra geografiei antice a Daciei d'in timpii anteriori asiedieminteloru romane dintr'ins'a;

2. Asupra originei, denumiriloru si distinctiuniloru etnografice ale poporeloru cari au locuitu aceste tiere.

3. Asupra religiunii, institutiuniloru, legiloru, usuriloru si gradulu de civilizatiune ale aceluor popore, avendu-se in vedere si monumentele, de ori-ce natura cari s'au potutu pastrá de la d'insele.

Asupra vestigiiloru remase d'in limbele loru.

Concurentii voru trebef se estraga notiuni pre catu se poté mai complete d'in autorii antici (eleni si latini), cari au atinsu aceste subiecte, si totu-de-una-data se supuna la una critica comparativa plina de atentiune tote opiniunile principali esmise de invetiatii istorici si arhologi moderni asupra materieloru d'ia programa.

Print'unu asemene studiu, concurentii voru trebef se formeze una opiniune critica, pre care o voru intemeia pre argumente scientifiche.

II. Scrierea va avé una distributiune sistematica; ea va fi redessa in limb'a romana cu unu stilu corectu si limpede. Testulu disertatiunii va avé una intindere aapproximativa ca de 200 pagine in 8. de tiparu cu litere garmontu. Cantitatea si estensiunea noteloru anesate la testu sunt lasate la dispositiunea autoriloru.

III. Manuscriptele voru fi tramisse la delegatiunea societatii academice, curatu prescise de mana straina, fara d'a portá numele autorelui, ci numai una devisa scrisa atatu pre manuscriptu catu si pre unu alaturatu plicu sigilat, care va contineá numele si adres'a autorelui.

Termenulu defiptu pentru admissiunea manuscripteloru este pana la 15. iuliu, anulu 1873.

Disertatiunile voru fi judecate de societatea academica, care va decerne premiulu acelei-a care va fi recunoscuta ca satisface tote conditiunile programei.

IV. Premiulu care se va poté decerne in anulu 1873 va fi in suma de 1000 lei noi, plus interesele ce capitalulu acestu-a va fi produsu pana la epoc'a decernerii premiulu.

V. Nepresintandu-se nici unu manuscriptu pana la termenulu mai susu defiptu, se va prelungi concursulu inca pre unu anu, adeca pana ia 1874, adaugandu-se la premiulu si interesele sumei pre alu treilea anu.

Presiedinte, N. Cretiulescu.

Secretaru generale, V. A. Urechia.

Dechiaratiune.

On. Die Redact.! In Nr. 110 „Fed.“, — Subsemnatulu scriendu una corespondentia contr'a assertiunii „gozu“ a anonimulu „p“, referitoria la unii teologi gherlani d'in Dis-

*) Vedi nr.ii 118 si 119 ai „Fed.“

trictulu Nasaudului; — am atacatu si blamatu pre teologii gherlani Ungureni!

Recunosc, cum ca acest'a am facutu-o pre nedreptulu, de-ora ce fui reu informatu despre lucru; de-acea prin aceste orduri, retragu tote celle scriisse facia cu teologii Gherlani ungureni, ca pre unele cari nu contienu in sine adeverulu! *)

Dreptu acea, Ve rogu Die Red.! se dati locu acestoru stre, ca unei drepte rectificari a acelei correspondintie, in pretiuit'a „Federat.“ a Dv.!

Primiti, Ve rogu.

Brutu.

Beiusiu, in dec. 1872.

On. Red.! Tote natiunile, cari voiescu a si-asigura unu venitoriu mai ferice, nisuiescu spre progressu si cultura; tote se lupta cu arm'a cuventulu spre a si-pote ocupa locu in concertulu natiunilor culte.

Asemenea si noi Romanii, cu micu si mare se nisuimu cu tote fortiele, pre tote cãlle possibile a ne uní in cugete si simtiri, ca apoi asié in unire si armonia se lucrãmu spre innaintarea si in florirea limbei si natiunei romane, precum spre cultivarea sciintieloru si latirea acestor'a preintre poporulu romanu. D'in aceste consideratiuni, tenerimea romana de la gimnasiulu superioru de Beiusiu s'a constituitu si in acestu annu intr'o societate, alegundu-si de conducetoriu pre domnulu professore gimnasiulu Stefãnu Guliãsiu, care primindu conducerea se si infacisã in mediloculu membriloru, si prin o cuventare forte insufletitoria salutã membrii societãtei, i indemnã la activitate dicundu, ca, societatea numai astfel va pote prosperã si infloiri; dupa aceste, finindu-si vorbirea fu urmaritu de „vivate“ entusiastice; era membrii societãtii se imprasciara intre cele mai dulci sperantie.

Oficialii societãtii s'au alesu inca in 10 noemv. c. v. sub presiedinti'a Dlui directoriu si canonicu Teodoru Kóvãri stud. VIII. cl. de notariu alu corespondintieloru, Ionu Palãdã stud. VIII. cl. de not. sied. Absalomu Todea, stud. VII. cl. de bibliotecariu, Alesãndru Centea stud. VII. cl. de casariu, si Georgiu Pop'a stud. VI. cl. de colectoriu de foi.

Dem. Kóvãri,
not. corresp.

VARIETATI.

*) (Statiune noua.) Pre lini'a callei ferrate Tiusiu-Bistriti'a, intre statiunile Blasiu si Micasasa, cu 15. dec. a. c. s'a deschisu statiune noua la Hosuseu.

*) (Ministru nou) Maj. Sa imperatorele, la propunerea ministrulu-presied. numi pre Szendé Béla, fostu consiliariu ministeriale, de ministru alu honvediloru.

*) (Diu Paulu Tanco), ascultatoriu la facultatea filosofica d'in Gratiu, depusse in 14. dec. esãmenele d'in matematica si fisica cu successu stralucitu si fu promovatu la rangulu de Dr. in filosofia. Salutãmu pre dlu Tanco in sublim'a s'a cariera, pre care a pasitu; dèe ceriulu ca nobilele sale nisuintie intru promoverea si dezvoltarea literaturii romane si a cultivãrii poporulu romanescu, se fia incoronate cu successese cele mai imbucuratorie. — Totu d'in Gratiu ni se scrie, ca tenerimea de la universitatea de acolo, s'a constituitu si in estu annu in societate de lectura. Inse armonia si concordia, prin care tenerim'a d'in Gratiu a escellatu pana in vremea d'in urma, se pare a fi cam lãncedãta. Cu dorere luãmu la conosciencia acèsta trista scire despre departatii nostri frãti romani, sperãmu inse, ca tenerimea cãtu de curundu va deminti acesta scire neman-gietoria prin restituirea concordiei elatinate.

Sciri electrice.

Bucuresci, 17. dec. Camer'a respinse cu 91 contra 36 voturi, motiunea lui Vernescu prin care se se sprime desaprobarea camerei facia de tienut'a guvernulu in afacerea cãlliloru ferrate.

Parisiu, 18. dec. Comissiunea de 30 de cisse a nu tiené siedintie, pana subcomissiunile nu voru fi presentatu reporturile lor. E verosimulu, ca comissiunea de 80 in principiu va acceptã ura

*) Daca Dta „nesilitu“ ai face retractarea, atunci ar avé pentru noi valoarea abrogatiunii si a recunoscerei adeverulu, dar' dãmu cu socotela, ca au trebuitu se treci prin tentatiunile unei „sile“ mai multu decãtu „morali“ si te-ai suppusu a face ca Gallileu, daca inse nu dñci ca Gallileu „cappur si muove“ o dicemu noi, ca-ci avemu informatiuni destãllu de secure si d'in alta parte, ca teologiloru ungureni d'in seminariulu de Ghierl'a li place a conversã mai multu in limb'a lui Arpadu, decãtu in limb'a mamei, carea cu prescurele salle li assecura hran'a. Tragemu attentionea superioriloru seminariãli si mai alessu a venerãb. Consistoriu ca se tienã sub oculo canonicu pre acei papagalli magiari si se-i tramitta la Debrecinu ca se se pregãtesca acolo de predicatori calvinesci, ca-ci altmintrea, dieu, ar fi peccatu si de pãnea romanesca d'in seminariu ce e mananca actualminte si de prescurele celle romanesce la cari asp'ra acei teologi asiã dissi „romani.“

Red.

a doua camera, inse acèsta se va pote numai dupa disolverea camerei actuale.

Fagarasiu, 18. dec. In cereulu electorale superiore (Vistea) s'a alessu guvernamentalulu contele Al. Teleki cu 500 voturi, contra colonelulu b. Ursu de Margineni. In cerc. inferiore (Fagarasiu) lupta electorala este inversiunata, d'in caus'a abuseriloru nemarginite si a presiuneloru si amenintãtiloru officialiloru.

Berolinu, 19. dec. In camer'a reprezentantiloru fu presintatu unu projectu, dupa care aru fi se se construe una calle ferrata, in linia directa si in legatura cu Cydtkuhn (Prusia) si Metz. Spesele construerii acestei cãlli ferrate s'aru urcã la 185 millione taleri.

Fagarasiu, 19. dec. Aici s'a alessu Alesãndru Máday, guvern. contra lui Iuliu Benedek assemene guvern. deputatu dietale cu majoritatea de 450 voturi.

Madridu, 19. dec. Senatululu acceptã dotatiunea clerulu. Cortesii suspendara siedintiele d'in caus'a unei crise ministeriale. Chegaray va fi ministru de finãcie, Reccer'a pentru lucrãrile publice si Moscuera pentru colonie.

Versalia, 19. dec. Projectulu de lege a lui Volovsky, despre intruducerea carteloru postale de correspondentie, s'a primitu.

Constantiniana, 20. dec. Guvernulu confirmã depunerea patriarculu de Ierusalimu, pronunziata de sinodu.

Concursu.

Devenindu vacanta statiunea de invetiatoru-cantoru gr.

Imbracamintea buna de ierna este si remane scutulu cellu mai bunu contra frigului.

Marfa pentru ierna,

d'in cea mai curata lana, carea, precum se scie, scutesce corpulu contra ori si carei temperaturi stricãtose, si pentru aceea este neapertu necessaria pentru conservarea sanetãtii in tempulu celu aspru de toamna si de ierna.

Manusie

d'in cea mai buna materia de Buxking de lana anglesesca.

- 1 parchia pentru domni cr. 50, 70, 90.
- 1 " " captusite cr. 70, 90, fl. 1.20.
- 1 " " duplice, prea-finu tamburate fl. 1, 1.20, 1.40
- 1 " " dame cr. 40, 60, 80.
- 1 " " captusite finu cr. 60, 80, fl. 1.
- 1 " " duplice, prea-finu tamburate cr. 80, fl. 1.20,
- 1 " " copii, dupa marime cr. 30, 40, 50.
- 1 " " captusite cr. 50, 60, 80.

Sifãri de calletoria si de alta natura, d'in lana curata, coloritulu si desemnarile celle mai frumose.

- 1 bucata pentru domni cr. 70, 90, fl. 1.20, 1.50.
- 1 " " indouitu lungi fl. 1.20, 1.80, 2.
- 1 " " dame cr. 50, 60, 80, fl. 1, 1.20.
- 1 " " copii cr. 40, 60, 80.

Incalditori de pulsu, calitatea cea mai buna.

- 1 parchia pentru domni cr. 25, 40, 50.
- 1 " " dame cr. 25, 35, 45.
- 1 " " copii cr. 15, 25.

Corsete sanitare de bumbacu seu lana curata.

Acestea scutescu pre omu iern'a de ori-ce recire, pentru aceea sunt tare de recomandat.

- 1 bucata pentru domni cr. 90, fl. 1.20, 1.40.
- 1 " " calitate prea-fina fl. 1.50, 2, 2.50.
- 1 " " dame fl. 1.20, 1.40.
- 1 " " calitate prea-fina fl. 1.80, 2.50.
- 1 " " copii cr. 70, 85, fl. 1.
- 1 " " calitate pre-fina fl. 120, 1.50, 1.80.

Ismene sanitarie.

- 1 parchia pentru domni fl. 1, 1.50, 2.
- 1 " " prea-fine fl. 1.50, 2, 2.50.
- 1 " " dame fl. 1.20, 1.50, 2.

Ciorapi sanitari scurti si lungi d'in lana curata.

- 1 parchia ciorapi scurti pentru domni cr. 30, 40, 50, 60.
- 1 " " lungi " dame cr. 70, 80, 90, fl. 1.
- 1 " " pentru copii cr. 25, 35, 45, 60.

Ciorapi de venatu lungi.

- 1 parchia sorta inalta, calitate pre-buna fl. 1.30
- 1 " dintre cei mai mari si mai bunu fl. 1.60, 1.90.

Gulere pellerine pentru dame, inalte, elegante, la intrarea in baluri si la visite.

1 bucata fl. 2.50, 3.50, 4.50, 5.

Talpe la ghete (papuci), acesta, daca se punu in ari-ce incaltãminte, tienu picionulu sventatu si caldu, si astfoliu d'in punctu de vedere altu sanetãtii sunt tare de recomandat

- 1 parchia pentru dame cr. 25.
- 1 " domni cr. 30.

Marfa aici indicata si offerita se pote capetã in asemenea calitate numai si numai la

FRIEDMNN, Vienn'a, Praterstrasse Nr. 26.

Cumperatorii cu redica'ta capeta rabbatu.

[2-12]

cath. in comuna Chizdi'a districtulu protopopescu alu Temisiorei, prin mortea fostulu invetiatoriu si cantoru, prin acest'a se publica concursu pana la 6. ianuariu 1872. st. n. — Emolumintele sunt:

1. Cuartiru liberu constatoriu d'in 2 chilie si gradina de 1/2 jugeru intravilanu.
2. 2 jugeri si 1060° □. pentru fenu.
3. 1/2 jugeru pamentu de aratu estravillanu.
4. 108. fl. 46 cr. v. a. de la comuna.
5. 27 fl. 30 cr. v. a. de la Fondulu religionariu.
6. 9 orgii de lemnu pentru scola si invetiatoriu.
8. 10 cubule de grau, si totu atãtu cucurudiu.

Doritorii de a ocupa acesta statiune voru avé a trãmite recursurile loru proveditu cu documintele recerute prin legea scolara sustatore per Temes-Bresztovatz indreptate cãtra comitetulu scolariu gr. cath. d'in locu, era pre 10. ianuariu 1873. st. n. concurentii voru avé a se presentã in persona; cei cari afara de limb'a materna romana, voru scí vre-un'a d'in limbele usuate in patria, voru fi preferiti.

Datu in Chizdia, in 11. decemvre 1871.

Demetriu Teaha,
parochu si presiedintele comitetulu scolariu gr. cath.

(2-3)

Burs'a de Vien'a de la 20. decemvre, 1872.

5% metall.	66.65	Londra	109.60
Imprum. nat.	70.20	Argiatu	108.80
Sorti d'in 1860	101.75	Galbenu	5.19
Act. de banca	961.—	Napoleond'or	8.75 1/2
Act. inst. creu.	331.75		

Propriet., edit. si red. respundiet. : ALES. ROMANU.